

ISSN 1857-2685

Русины

№ 3 (9), 2007

Общественная ассоциация
«Русь»

По благословению его Высокопреосвященства
Лавра, первоиерарха Русской православной церкви
за границей, митрополита
Восточноамериканского и Нью-Йоркского

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ИСТОРИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Русь

2007, № 3 (9)

Кишинев

Общественная ассоциация
«Русь»

НАУЧНОЕ ИЗДАНИЕ

Редакционная коллегия:

кандидат исторических наук С. Суляк,

главный редактор (Молдавия)

доктор истории П. Шорников,

заместитель главного редактора (Молдавия)

М. Алмаший (Украина)

М. Горняк (Сербия)

доктор исторических наук М. Губогло (Россия)

М. Дронов (Россия)

кандидат исторических наук В. Меркулов (Россия)

кандидат филологических наук В. Падык (Украина)

доктор философии А. Плишкова (Словакия)

кандидат филологических наук Д. Поп (Украина)

доктор лингвистических наук профессор Ю. Рамач (Сербия)

доктор хабилитат истории Н. Руссев (Молдавия)

протоиерей о.Димитрий Сидор (Украина)

М. Силадий (Сербия)

доктор истории Н. Тельнов (Молдавия)

протоиерей о.Николай Флоринский (Молдавия)

Р. Шатка (Канада)

М. Шарга (Украина)

© Общественная
ассоциация «Русь», 2007

© Издательский дом
«Татьяна», 2007

СОДЕРЖАНИЕ

КОНФЕРЕНЦИЯ «РУССКАЯ КУЛЬТУРА – МНОГОВЕКОВОЕ ДОСТОЯНИЕ НАРОДОВ Молдавии»

- Сергей СУЛЯК
Русская культура – многовековое достояние народов Молдавии ... 5-14
- Василий СТАТИ
Папа рус, мама рус, а Иван – молдаван 15-35
- Петр ШОРНИКОВ
Статус русского языка и гражданский конфликт в Молдавии:
историография вопроса 36-56
- Татьяна ЗЕМБА
Этнолингвистические проблемы Молдовы в англоязычной
историографии 57-78
- Ирина ИОНОВА
Функции молдавенизмов: двуязычие как источник речевой игры .. 79-89

СЕМИНАР «ПОДКАРПАТСКИЕ РУСИНЫ И РОССИЯ»

- Олег НЕМЕНСКИЙ
Русскость и русинскость 92-96
- Марина ДОСТАЛЬ
Русинское национальное движение и его отражение в современной
историографии 97-105
- Павел КУПРИЯНОВ
Русины Венгрии и Галиции глазами русского путешественника начала
XIX в. 106-121

ИСТОРИЯ РУСИНОВ

- Богдан ГОРБАЛЬ
Галицкы Старорусины і Русофілі і Одношыня до Них Габсбургской і
Царской Моначхій до 1914 року 122-145
- Роман ШАПКА
Краткий очерк истории «твердых» русинов в Канаде 146-156

ЗНАМЕНИТЫЕ РУСИНЫ

Юрий ДАНИЛЕЦ
Архимандрит Иов (Кундря): жизненный путь и благословенные труды подвижника 157-163

Михаил ДРОНОВ
Михаил Сарыч: штрихи к неоконченному портрету 164-168

Константин КУЦОВ
Александр Ильницкий (1889-1947) и теория угро-русинизма . 169-179

ПУБЛИЦИСТИКА

Геннадий ЛУКИНЫХ
О литературном языке Галицкой и Подкарпатской Руси 180-185

Сведения об авторах и членах редколлегии 186-191

Уважаемые читатели!

В этом номере международного исторического журнала «Русин» продолжена публикация докладов, прозвучавших на международной научно-практической конференции «Русская культура – многовековое достояние народов Молдавии», которая прошла по инициативе Общественной ассоциации «Русь» 14-15 июня 2007 г. в Кишиневе, выступления участников семинара «Подкарпатские русины и Россия», состоявшегося в Москве 20 декабря 2007 г., а также материалы по истории русинов.

Богдан ГОРБАЛЬ

ГАЛИЦЬКІ СТАРОРУСИНИ І РУСОФІЛИ І ОДНОШЫНЯ ДО НИХ ГАБСБУРСКОЇ І ЦАРСКОЇ МОНАРХІЙ ДО 1914 РОКУ*

Історіографія

В векшости історичных праць принимат ся, што в другій половині ХІХ-того віку в Галичынi існували дві національны орієнтації серед Русинів¹ - українська і русофільська. Часто підкрислят ся што так русофільська як і українська ідеї были імпортуваны до Галичынi з Росії². Українці підкреслили етнічний звязок з людми в Росії званыма Малоросіянами. Русофілі тіж ся до того звязку признавали, але не выдiли они великой рiжницi меже Малоросіянами і галицькыма Русинами а Росіянами і постерігали вшыткых східных славян як част нероздільной русской нації. Хоц до часу революції 1848 року, в здомінуваній през польску культуру Галичынi, векшы впливы мал мати протонаціональний рух в якого центрі стала Руска Трійця³, од років 1850-х до 1870-х перевагу здобыли русофілі, котры одначе в 1880-х роках цілковито заламали ся і руску Галичынну на добре здомінувал рух українській.

Галицьке русофільство описувано уж од давна, але в векшости праць представляно чорно-білий його портрет – негативний або позытивний. Радянська історіографія, ідучы за негативныма оцінами русофільского руху в працях Владиміра Леніна, представляла галицькых русофілів як деморалізованных реакціонерів на утримані царской імперії. Українська (з перед 1939 року в Галичынi і еміграційна) історіографія, смотрячы ся з переспективы українского руху, представляла іх як національных ренегатів. Хоц обі тоты історіографії мали свої принциплны рiжницi, сходили ся они на тым, што русофільство было штучным твором – результатом російских інтриг в Галичынi.

В радянській і (так давнійшій як і теперішній) українській історичній

---

* Цілю того допису є подати загальний вступ до темы операючы ся на найновшій історичній літературі. Перегляд значучой части той літературы зробил Мар'ян Мудрий, "Галицьке русофільство в сучасній історіографії: стан і переспективи дослідження", *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність* 9 (2001): 254-280.

літературі часто спостерігат ся внутрішні поділы в русофільськым руху, але трактує ся іх маргінальні. Прикладово на поділы тоты звертал уж увагу Микола Андрусак в його часто цитуваній праці **Генеза й характер галицького русофільства XIX-XX ст.** (1941). При описувані неомало каждой праці згаданой в перегляді літературы про русофільство Марян Мудрій подає што історикы спостерігают внутрішні в ним поділы⁴, котры далі опишу як ріжницї медже старорусинами і русофіями. Хоц тоты ріжницї сут спостеріганы, старорусинство трактуване є як початкова версія русофільства, а новокурсництво як його кінцева версія домінуюча од перелому XIX і XX віку. Як бы так фактичні мало быти то як вытлумачити існування старорусского руху до часу Першой Сьвітової Війны і в зорганізуваній формі по 1918 року в одродженій польській державі?⁵

Часто в українських і польських працях трактувало і трактує ся русофілів барз ворожо⁶ і до гнеска часто називат ся іх рух москофільськым, або москвофільськым хоц назвы тоты впроваджены были през українських народовців як форма політичної маніпуляції⁷. Підкрислити одначе треба, што протягом остатнього десятиолітя українска історіографія зробила поступ на поли наукового вивчення генезы і розвитку галицького русофільства трактуючи його як органічну частину українського руху, певний перехідний етап в його розвитку⁸. Крім українской і польской історіографії русофільством цекавлят ся тіж історикы з інчых держав, особливо німцецкы і російскы.

Згідні з інчым схематом еволюції національних поглядів галицьких Русинів в другій половині XIX віку в Галичынї існували три орієнтації – староруска, українска і русофільска (новокурсники)⁹. Згідні з тым схематом перед 1870-ми роками серед галицькой інтелігенції існували (з деякыма вынятками) лем старорусины з котрых при кінці 60-х і протягом 70-х років одлучыли ся українскы народовці, а пізнійше русофілі (новокурсники).

Старорусины

Староруску орієнтацію мож бы назвати Русь-офільством, бо моделюм для старорусинів была **Slavia orthodoxia**, культурна нація Руси, яка покликувала ся на спільну спадщину Київского князівства. Вытворіня ся той орієнтації повязане было з льокальным суспільном і сьвітоглядном сытуаціям¹⁰. Домінували в тым руху рускы провідники, вихованы на системі вартости австро-німецькой і польської высокой культуры, котры розуміли старорусинство як проект протівставляючий ся польській шляхецькій культурі в Галичынї. Часто лекше ім было повісти ким они не сут, але не все добрі знали повісти ким они

сут¹¹. Были они льокальнымя патріотамы, вірнымя підданымя Габсбургской Монархіі котрых патріотизм не сягал за границу, хоц декотры з них позерали на Росию з надійом на національне спасіня і евентуальні выіхали на схід¹².

Чом староруска ідея стала ся так атракційном для галицкых Русинів? Зато што мали в себе дома тівко проблемів. На сам перед пришло невыполненя през державу національных жадань 1848 року і десят літ абсолютизму, пізнійше проект латинизації кирилиці (1859)¹³, і репресії против руху за реформу ритуалу початку 1860 років¹⁴. З поділом державы в 1867 року, попереана през Відень польска економічна і політична домінация в Галичыні ішы барже зміцнилася і сытуаця Русинів стала ся ішы тяжшом. В своїх контактах з Відньом Полякы прібували выступувати в імени единой, єднорідной «галицкой» (польской) нації. Очевидным є, што такы пробы выкликали протест серед місцевых рускых патріотів, котры зьєдналися з цілю обороны свого обряду і культурных прав. Колиси ворожы традиційны одгалузіня галицкогo рускогo руху зас зишли ся: деякы протопопулістскы активісты рускогo одроджыня зьєднували ся в 1850-х роках з консерватывнымы церковнымы функціонерамы; романтичне словянофільство і просвітницькій активізм змішувал ся з клерикальным консерватывизмом¹⁵. Штобы забезпечыти права до власной ідентычности, жадали они адміністратывного поділу Галичыны на західню (польску) і східню (руску) частины, з правом адмініструвати в остатній взамін за льоаяльніст до Відня. Польській табір, зо свого боку роблячы вышытко, штобы скомпромітувати іх в очах центральной влады, старал ся представити рускых патріотів як російскых агентів, котры нібы то плекали російску ірреденту в Габсбургській імперії.

Заінтересуваня Росії

Не было того оскаржыня тяжко пропагувати бо подібні як старорусины, до спадщыны Київской Руси признавала ся тіж Росія і не спосіб было деякым кругам російскогo суспільства не зацекавити ся рухом покликуючым ся на приналежніст до шыроко понятой Руси. Першы контакты Русинів з Росіяныма мали місце ішы за часів наполеонскых війн, коли російска армія два раз перешла през Карпаты (1799, 1806). Не барз дуже знаме про отзвук тамтых давнійшых переходів. В 1835 і пізнійше в 1839-1840 роках во Львові перебувал основник російскогo панславизму Міхаіл Погодін (1800-1878). Навязал він там деякы контакты, влучуючы тоты з чы не з його головным одномумцьом в Галичыні, істориком Денисом Зубрицкым (1777-1862)¹⁶. В 1849 року головна армія князя Івана Паскевіча (1782-1856) вошла на Угры через Га-

личину і Подкарпатську Русь. Русини були здивлені як свободні і легко можуть добесідувати ся з Росіянами, а царські вояки підкрисляли што Русини принимали їх з довір'єм.

Проби Росії впливати на настрої Русинів часом спроваджали ся до розспровадження царської пропаганды, а часом до посылання їм грошової або культурної (головні книжки і періодика) помочы. Так прикладово в 1872 року розишла ся серед Русинів здумана вістка, што Франц Йосеф погнівал ся на Поляків і оддал Галичину царю, котрий одраз буде посилати там військо, котре буде роздавало хліб і рублі¹⁷. Пошырюване переконання о добродійности царя мало барз добру рецепцію серед економічні страждаючих галицьких селян¹⁸.

Як што ходит о поміч фінасову то в 1866 якісу суму на підтримку «галицьких русских» выложыл Міхаїл Погодін, а в роках 1868-1870 што-річну субвенцію діставала львівська газета **Слово** (одповідніо 500, 250 і 300 рублі). В 1868 року за 500 рублів мож было купити в Варшаві (Росія) шіст тон пшениці¹⁹. В перерахуваню на австрійські грошы 500 рублів вартало деси 810 гульденів, за котры во Львові мож было купити менше веце таку саму кількіст пшениці як в Варшаві. Для порівняня додам, што на початку 2005 року в Польщі мож было купити тону пшениці за деси 440 злотых, а в Злученых Державах за деси 128 дулярів.

Од років шістдесятих періодичну поміч старорусинам посилали словянські добродійні комітеты. Московській і санктпетербускій комітеты робили тото як част їх помочы австро-угорським слов'янам, а київській комітет властиві занимал ся лем Галичином. Зо взгляду на тото што комітеты тоты фінансуваны были через Міністерство Народной Просьвіты поміч тота была посередньо фінансувана через російський уряд. Московській комітет в 1863 року на посылку книжок австрійським слав'янам выдал 120 рублів, в 1864 *незначительние суммы*, в 1865 року 55 рублів, а в роках 1866 і 1867 уж нич²⁰. В 1863 року за 120 рублі мож было купити в Варшаві деси дві тони пшениці. В тым самым часі кваліфікуваний робітник зараблял в Росії пересічні 15-20 рублі місячні, а професор університету 250²¹. Ціла тота акція помочы австрійським слов'янам не набрала в Росії загального розміру, а лем ограничена была до консервативно-слов'янофільської части російського суспільства²².

Ци не найвекшу ролю в шістдесятих роках Росія одограла як держава взглядом котрої каждый з національних рухів серед галицьких Русинів мал спрецьзуване, позытивне ци негативне, наставліня і вколо нього будувал свій політичний програм²³. В роках 1876-1879 Росіяне зас признали **Слову** субвенції (згідні з пунктом 5-м Емського Указу), але грошы (1 000 рублі каждого року) николи до Львова не доіха-

ли²⁴. Новий начальник поліції, Александер Романовіч Дрентельн (1820-1888) не лем перевел доходжыня што ся стало з грошами, але тіж розознал ся ліпше в політиці старорусинів дознаючы ся што полной згоды медже цілями старорусинів і російського уряду *далеко не суцтвует*. Згідні з тым, перше запропонувано зменшыти субвенцію до 500 рублів, але остаточні в 1880 здецьдувано цілковито ей знести. Політыка Росії взглядом Русинів была в тым періоді барз неконсеквентна і пасывна²⁵.

Розвиток Старорусинства

З російськыма субвенциями ци без них **Слово**, друкуване два раз на тыжден, розходило ся в шістдесятих роках в 1 500 примірниках (українська Мета, для порівняня, продукувалася в 400-500 примірниках і з powodu фінансової кризи перестала виходити в 1865 року)²⁶. До основаня Слова в 1861 приложыл ся галицкий метрополит Григорий Яхимович (1792-1863), але найвеце грошы выложыл галицкий філянтроп Михайло Качковский (1802-1872). Одначе уж по трьох місяцях існуваня **Слово** продавало ся так добрі, што дальша фінансова поміч Качковского не была потрібна²⁷. Пропагуваны през газету ідеї звернули на себе увагу державных цензорів. По тым як сконфіскувано но. 56 в 1863 поступили дальшы інтервенції цензуры так што редакция змушена была печатати деякы номеры од нова, без оцenzурованых дописів²⁸. Медже 1867 а 1881 роком цензура цілковито сконфіскувала 33 номеры **Слова**²⁹, котре печатало ся до 1887 року (од 1873 рока три раз в тыжден). Выдавали ся тіж інчы періодики: **Страхопуд** 1863-1868, 1872, 1880-1882, **Учитель** 1869-1874, **Ластовка** 1869-1881, **Друг** 1874-1877, **Весна** 1878-1880 і **Господар і промышленник** 1879-1886. Серед передовых діятели староруского руху были: Яков Головацкій (1814-1888), Иван Наумович (1826-1891), Богдан Дідицкій (1827-1908), Николай Устьянович (1811-1885), Антон Петрушевич (1821-1913), Изидор Шараневич (1829-1901). Од 1851 рока існувал во Львові Рускій Народний Дім, а активну діяльність провадил тіж Ставропигійській Інститут³⁰, котрий печатал **Временник**. В 1861, по численних прошынях затверджыня през власти ей статуту, по штиринадцетьох роках одновила діяльність Галицко-Руска Матица, котра од 1865 зачала выдавати **Науковый сборник**, пізнійше переіменуваний на **Литературный сборник**³¹.

Старорусины были тіж активны в політиці, систематичні впроваджаючы послів до галицкого сойму. Найвекший сукцес рускы послы однесли в першых выборах здобиваючы 52 місця. Пізнійшы польскы маніпуляци не позволили на подібний сукцес³², так што кількіст рускых послів поступово зменшала ся з каждым наступном каденциом і

так в роках 1867-1860 было їх 36-тіох, в 1870-1876 зас 36-тіох (32-ох старорусинів), а в 1877-1882 18-тіох (14-тіох старорусинів)³³.

Єдним зо староруских послів (в 1861 року до галицького сойму, а в 1872 до рейхсрату) был Иван Наумович. Звернул він на себе увагу австрійської адміністрації славным дописом «Поглядь в будущность», в номері 59 (1866) **Слова** в котрым підкріслял звязок Галицькой Руси з інчыма частями Руси знаходячыма ся за східным кордоном. Допис тот часто ся пізнійше цитувало през істориків, а спеціальні тоту його част в котрій Наумович пише што **мы настоящі рускїи**. Тото, в українській історичній літературі переводило ся на **справжні росіяни**, блудні переносячы гнешні національні реалія до девятнадцятвічної Галичыны. Як підкрісляют Аркуша і Мудрий³⁴, Наумович не выділ ріжницї медже Русинами а Росіянами а простором його національного думаня была Русь, котру не мож порівняти з гнешньом Російом.

В 1871 року Наумович зачал выдавати в Коломиі місячнык **Науку** і два раз в місяц політичну газету **Русская Рада**. Тота остатня была органом політичної організації о тій самій назві основаной в 1870 року³⁵ як континуація розвязаной в 1853 року Головной Руской Рады. **Наука** дішла до шырокого чытача за справом своїх 1 500 примірників. Оба выдання пережыли їх основника³⁶.

Для дальшого зміцнення староруского руху Наумович основал в 1874 року за грошы згаданого уж Качковського просвьітну організацію, Общество ім. Михайла Качковського. Організація тота не діставала ниякой помочы од державы і аж до 1910 року утримувала ся зо складок членів, жертв³⁷ і грошы заробленых з продажы выдавництв. До часу Першой Сьвітової Війны половина ей каждорічного бюджету ішла на редакторску і видавничу діяльніст так што напечатано веце як 400 позицій в цілковитым тиражу правдоподібно деси 2,5 міліяна примірників. До початку двадцетого віку, Общество ім. Михайла Качковського было найвекшом культурном організаціом в Галичыні, през котру в роках 1874-1912 перешло 25 000 люди і на котрой зьізды приїжджало до 5 000 осіб³⁸. В 1900 року доходы общества виносили 42 854 короны (рівновартіст деси 275 тон пшениці), його дім во Львові вартал 200 тисячы корон і посідало оно два будинкы в Бродях і землю в пару місцевостях³⁹.

Процес Ольгы Грабар і його наступства

Хоц старорусины тішили ся векшым впливом на галицьке суспільство од того яке мали народовці і здецидувані домінували до початку років 1880-тых єден політичний процес і ряд звязаных з ним здарінь потряс нима і неомало цілковито їх знищыл. За тым добрі розвиваючым

ся рухом уж вчаснійше слідили власти. В 1867 звільнено з праці на Львівськым університеті Якова Головацкогo і перепроваджено ревізію в нього дома глядаючы доводів на звязкы з Російом. Тимчасом Головацкій поіхал до Москвы де мала місце Всеросійска Етнографічна Выстава, на котрій за справом професора Московского університету Ніля Попова (1833-1891) зорганізувано словянській одділ. Хоц нич нелегального властям не повело ся найти в Головацкогo, не дозволено йому вернути на університет і приділено му так малу пенсію, што не міг він выжывити родини і зато в 1868 року переселил ся він до Росії⁴⁰.

В 1882 року мешканці села Гниличкы постановили спровадити до себе православного священника а листа в тій справі написал на їх прошенє Иван Наумович. В наступстві того одраз доведено до великого політичного процесу о не што інче як зраду головну (зраду державы). Процес, популярні званий процесом Ольгы Грабар⁴¹, мал місце во Львові од 12-го червця до 28-го липця 1882 року (41 засідань). Судило ся там еденатцет осіб влучаючы Ивана Наумовича з двома сынами і председателя Общества ім. Михайла Качковскогo Віктора Площанскогo (1834-1902). На спеціальне жычыня угорскогo премера до оскаржених долучено русинскогo діяча з південной страны Карпат Адольфа Добрянскогo (1817-1901)⁴², котрого дівком была Ольга Грабар.

Хоц властям не повело ся довести головной зрады пару осіб, в тым Наумовича, засуджено на пару місяци вязниці за діяльніст, котра могла довести до публічного безпорядку. Само лем оскаржыня о головну зраду (окрісляючых самих себе вірныма громадянами Австро-Угорскої державы) старосукых діячів потрясло їх рухом. На десятий зъїзд Общества ім. Михайла Качковскогo, котрий розпочал ся во Львові недолго по закінчыню процесу, приіхало лем 160 делегатів⁴³. Наступства процесу были дуже векшы. Добрянскогo примусили власти лишыти Галичыну і рещту жытя перевел він во Відні і головні в Інсбруку, де гмер. Пторягом наступных пару років ряд старорускых діячів выіхал до Росії значучо ослабляючий староруский рух і дальше выставляючы його на крытыку за російскы контакты. Без взгляду на апеляцію Наумович змушений был одсідити свою кару і неодолго тіж выіхал до Росії⁴⁴, вчаснійше принимаючы Православіє. Тото дало оказию до екскоммуікуваня його през Католицку Церков, а цілю того, як ся здає было тіж дальше знищеня його імена як лідера. Іщы в 1882 року церковны власти обурены православном інтригом в Гниличках одкликали метрополита Йосифа Сембратовича (1821-1900) до Ватикану де перевел він рещту жытя⁴⁵. Його місце во Львові занял Сильвестер кардинал Сембратович (1836-1898). Хоц Свято-юрска церков лишыла ся під управом човека з той самой родини наступила там велика зміна. Коли Архієпископ Йосиф был старорусином, його братанок кардинал Сильвестер был прихильником українскої идеології і таких собі добе-

рал спілпрацівників. Єзуїтам оддано процес зреформування галицьких монастирів а в семінариях зачато провадити про-українську політику, што довело до висвячення численних священників, котры пізнійше ставали в рядах української національної діяльності в їх парохіях. Львівській собор 1891 року здецидувал впровадити фонетичний запис до церковних документів⁴⁶. Зачынаючы од зверхників Греко-Католицька Церков зачала наберати шторааз барже українського характеру хоц, як будеме выдти далі, тот процес был барз долгий.

Старорусины потерпіли тіж в выборах 1883 року впроваджаючы до сойму лем 4 послів (народовці мали пятьох)⁴⁷. Хоц негативне постерігання політичного процесу муіло мати значыня в часі выборов (в жадных інчых выборах до галицького сойму не выбрано менше рускых послів) польскы маніпуляції выборчы здає ся мали не менший вплив. Інтересуючым є подати, што так в выборах 1883 як і в наступных (1889) народовці виступили в єдным бльоку выборчым зо старорусинами хоц перед обома кампаніями мали пляны зорвати з їх традиційном коаліційом і добесідувати ся з польскыма демократами⁴⁸. Одначе традиційна меджепартыйна выборча солідарніст і консолідація галицькых «твердых» (старорусины) і «мягкых» (народовці) Русинів была під конец років 1880-тых спостерігана як близкий до сакрального ідеал, а страх перед ей розривом был неомало панічним⁴⁹. Очевидно брало гору переконання, што польскы впливы сут так міцны же Русины мусят быти сконсолідуваныма.

Поборюючы старорусинів власти не затримали ся на процесі. Піддано контролі їх інституції і спеціальны газеты. В 1882 року **Слово** конфіскувано 16 разы, в 1883 - 17, а в 1885 19 разы⁵¹. Хоц заострено тіж контролю над переходом люди і літературы зза східньої границі російскы субвенції далій до Галичыны доходили. Іщы в 1881 року Росіяне одновили субвенцію для **Слова** (6 000 гульденів). В тым року за таку суму мож было купити во Львові веце як 56 тон пшениці. В 1882 року **Слову** приділили они 4 000 гульденів, а інчій газеті, **Новий Пролом**, 2 000 гульденів. В 1884 і 1885 року **Слово** дістало 3 500 гульденів, а **Новий Пролом** 2 500. В 1886 року цілковита субвенція піднесена была до 12 000 гульденів⁵¹, за котре во Львові мож было купити деси 140 тон пшениці. Пізнійше, незнаной высокости російську поміч діставали тіж інчы газеты **Червоная Русь** в роках 1888-1891, **Русское слово** (1890-1893) і **Галичанин** (1893-1894)⁵².

Зміна укладу сил в Галичыні

Гвалтовне гпадіння староруського руху і моментальний ріст українського руху в половині 1880-тых років (в 1885 року українскы народовці створили свою Народну Раду) повязати треба так з внутрішныма про-

блемами і переслідуваньом того першого през австрійскы власти як і з внутрішньом мобілізаційом того другого. Котре з тых здарінь мало векше значыня як што ходит о зміну укладу сил в Галичынї? В векшости літературы (спеціальні українскій) підкрислят ся натуральніст, соціальну прогресивніст і політичну ліберальніст українского руху як тоты чынники, котры дали йому кінцеву побіду. Спеціальну ролю привязуе ся до языковой політыкы українскых популістів. Хоц признати треба, што фонетичний правопис ближший был шыроким масам Русинів не без значыня лишат ся децызия галицкокого сойму з 1892 року о выцофаню зо шкіл традиційні уживаного през старорусинів языча на корист українского фонетичного запису⁵³. Через веце як рік Руска Рада присвячала барз дуже увагы поборюваню фонетичного запису, котрий критикувано тіж в часі засідань сойму, але нич то не змінило⁵⁴.

Тота побіда українскых популістів была можлива завдяки польско-українской угоді з 1890 року. Та, так звана політыка Новой Еры, довела до розбитя в вересни 1892 Руского Клубу в галицкым соймі⁵⁵. Народовці мали тепер свій осібний парламентарний клуб (осмеро членів) а старорусины свій (тіж осмеро членів). Старорусины далі тримали ся правила, што **рускій посол в Галичынї не повинен смотрити ся ни на Москву, ни на Кийів, ци на Краків, ци на Рим, ци Царгород, але ма заступати і боронити інтересы галицко-руского населенія**⁵⁶.

Хоц уж в 1894 року і пізнійше мали місце бесіды про зеднання обох клубів, поділ тот стал ся перманентным так што в выборах 1895 року медже галицкыма Русинами не діял уж еден выборчий комітет так як то было попередньо перед каждыма выборами⁵⁷. В 1898 року народовці і старорусины спільні святкували річницю революції 1848 року але одновліня їх кооперації мало штучний характер. Підкрислити треба, што так як колиси народовці глядали порозумліня зо старорусинами штобы ліпше вказати ся на політичній сцені – тепер трачучы попере-тя старорусины глядали коаліції з народовцями. **Діло** розвивало теорію про можливіст порозумліня зо «старыма» якбы не їх **постійне баламучення моськофільською фракцією**⁵⁸.

Русофілі

Том «москофільском» фракційом были про-російскы Русофілі, званы тіж новокурниками⁵⁹. Выступили они на політичну сцену під конец XIX віку. Хоц ниякий рух не творит ся **ad hoc**, за початок руху новокурників приймає ся рік 1899, коли вошли они до Русско-Народной Партії. Серед головных діячів новокурників были Пилип Свустун (1844-1916), Іларіон Свенціцкій (1876-1956), Дмитрій Вергун (1871-1951), Юліян Яворскій (1873-1937) і Маріян Глушкевич (1878-1935). Ставляли они

собі за ціль культурний розвиток галицко-руського населення в чым помічний мал быти російській язык і російська культура. Спеціальну увагу присвячано побороюванню соціалізму і очевидно українського руху. Новокурсники не ошаджали тіж старорусинів і їх зненавидженої льяольности взглядом австрійської держави. Перебрали они вчаснійше контролюваны през старорусинів організації як Ставропигійській Інститут і його **Временник**, Галицко-руську Матицу і єй **Сборник**, і тіж Народний Дім і його **Вестник**. Започаткували тіж пару новых періодыків, як **Живое слово** (1899); **Живая мысль** (1902-1905); **Голос народа** (1909-1914) і **Прикарпацкая Русь** (1909-1915). В 1908 року українська газета **Діло** назвала Общество імені Качковського агентом Москвы⁶¹. Фактичні під проводом єдного з лідерів новокурсників, Владимира Дудыкевича общество стає ся штотраз барже русофільке⁶².

Політичны лідеры новокурсників, такы як Димитрій Марков (1864-1938), Владимир Дудыкевич (1861-1922) і Микола Глібовицкій (1876-1918) отверто бесідували про русофільскы принципія во львівськым і віденськым парламентах, а Марков пішов так далеко, же давал промовы по російски. На порядку денным в новокурсників были деклярації о тяжкым положыню Підяремой Руси (рускы території в границях Австро-Угрів) і ліпшій долі Державной Руси (Росії).

Діяльність русофілів аж до часу Першой Сьвітової Війны лишала ся маргінальном в жыттю Галичыны, хоц на провінції мали они ішы дост велике попертя (спеціальні на прикордонній території і на Лемковині). В 1910 року деси половина священників Перемиской Єпархії і третя част священників Львівской Єпархії была русофільскых поглядів⁶³. Зато українська **Нива** оповідала ся за тым штотбы не приймувати русофільскых кандыдатів до семінарів. Так і зарядил в вересни того року перемискі єпископ Константин Чехович (1847-1915)⁶⁴.

З часом тіж політична ситуація⁶⁵ стваряла русофілям можливість шыршого заіснуваня. Прикладово заламаня ся політыкы Новой Еры і ріст українського руху привел польскых консерватывных політыків (влучаючы намістника Галичыны Анджея Потоцкого) до попертя русофілів. Одначе навет з тым попертьом русофілі дали раду заняти лем пят місц в австрійськым парламентах в выборах 1907 року (народовці заняли двадцет два місця). В выборах 1913 року повело ім ся ішы гірше бо заняли лем єдно місце (народовці заняли тридцет єден місц)⁶⁶.

Перелом 1908 року

Ряд здарін маючых місце в 1908 року мал першорядне значыня для розвитку етно-національной і політичной сытуації в Галичыні. В квітні, українській студент Мирослав Січинскій (1887-1979) застрілил намістника Галичыны Анджея Потоцкого (1861-1908). Новым намістником

Відень назначыл Міхала Бобжиньского (1849-1935) з барже ліберальной партії Станьчків, котра характеризувала ся приязнійшым од Подоляків до українских народовців. Початком жовтня Австро-Угры анексували Босьню і Герцеговіну, што барз негатиwнв вплинуло на їх одношыня з Росийом. В тій заостреній медженародній сытуації, лем пару дни пізнійше, в галицкым соймі старорусины здецыдувані одтыли ся од новокурских. Початком 1909 року, за справом неправильні запрошених делегатів на зъзд Русско-Народной Партії, новокурские переняли контролю Народного Совіта (по тым як старорусины протестаційні вышли зо сали) і преняли тіж контролю над Руском Радом⁶⁷. Здає ся, што власне тото выкрысталізуваня ся про-росийской силы політичной «очыщеной» од старорускых вплиwів і заострена медженародня сытуація привела Росиян до векшого заінтересуваня ся дольом галицкых «Росиян».

Іщы в 1903 року основано в Росийі Галицко-росийске Благодійне Товариство. Згідні з його оригінальным статутом мало оно помагати лем тым рускым Галичанам, котры тымчасово або на стале мешкали в Санкт Петербургу. Цілю його было тіж повідомляти росийске суспільство про історію і теперішню сытуацію Прикарпацкой Руси (Галичыны). Товариство мало серед своїх членів ряд впливовых люди, влучаючы найвижших зверхників церквных, членів уряду і думы, редакторів головных газет, аристокрацію, высокых офіцерів росийской армії і представителів словянских організацій. Куратором організації стала дівка царя Миколая II – Татьяна. В комітеті котрого цілю было zorganizуваня помочы голодуючым в Галичыні нашло ся 69 осіб з найвижших кругів царской монархії⁶⁸.

В червци 1909 року Міністерство Внутрішних Справ затвердило новий статут організаційі, котрий розшырлял ей крух діяльности ставляючы ей за заданя сприяня культурному зъеднаню рускых галичах, буковинців і угрорусів з росийскым народом. Головом організації назначено грабйого Владимира Бобрінского (1868-1927)⁶⁹. Организация зачала класати великий натиск на пропагуваня Православія в Австро-Уграх і медже рускыма емігрантами в Америці, розуміючы што медже Русинами нерозорвальні получене оно є з Росийом.

Поворот Православія до Галичыны і на Подкарпацку Русь

Поодинокы переходы на Православіє або оголошаня такого заміру мали місце в Галичыні уж вчаснійше (Сорока, повіт Слакат 1900; Залуче, повіт Снятин 1903-1904, 1909, 1911; Садки, повіт Заліщыкы 1909)⁷⁰. Причыны тых здарінь были зложены. В деякых місцях было то незадоволіня з льокального греко-католицкохо священника. Незадоволіня,

котре могло виходити з причин релігійних, національних, економічних, суспільних або їх комбінації. Латинізація греко-католицького обряду не была Русинам обоятна, што видно было уж в 1850-тых роках. В ріжних місцях селяне скаржили ся на высокы оплаты за релігійны послугы.

Велике значыня мали тіж повороти з Америки тых Русинів, котры там перешли на Православіє. Уж в 1909 року перемиский єпископ звертал своїм священникам увагу на **російську схізматицку агітацію** з Америки⁷¹. Згадаючы тоты вшыткы причыны, історыкы часто забувають додати персональны пошуківаня самых Русинів, спеціалні тых котры вертали з Америки. То власне в Америці вказали ся великы проблеми якы греко-католики мали з римо-католицьком єрархієм. Тоты внутрішні проблеми, а не зовнішня агітація, привели деякых з них до глубшого признаня ся своїй релігійній сйтуації і - як то они звали – до повороту до Православія. Тот процес особливо добрі видно на прикладі Карпатских Русинів, з котрых дуже в Америці перешло так релігійну як і національну трансформацію⁷². Зміна релігії в припадку традиційных (на Лемковині супер-традиційных гірських) суспільств не настує легко. Зато до поданых внутрішних і зовнішних причын додати тіж треба існуючу симпатію до Православія і доглубне студюваня власной релігії през декотрых Русинів. Підкрислити одначе тіж треба што повязаня Православія з Російом і заінтересуваня справом царской монархії уполітичило цілу справу⁷³.

Власне з цілю спомаганя розвитку Православія і русофільской орентаци в Галичыні зобрала ся група російских і галицкых діячів в Почаєві в серпни 1911 року і в вересни 1912 року в Холмі. Заряджено товды посилати до Галичыны рускых питомців, котры вчыли ся в Жытомірській Семінарії. Теоретичні были бы они під зверхництвом патріярхы в Константинополю, але фактичні під московськым патріярхом. Священники тоты мали быти спомаганы 600 рублями на три місяці⁷⁴. В 1912 року робітник зараблял в Росії од 13 до 33 рублів на місяц, а професор університету 375 рублів⁷⁵. 600 рублів выміняло ся товды на деси 1590 корон, за котры мож было купити во Львові в 1912 року деси 7 тон пшениці.

Єдным з таких молодых священників вивчених в Жытомірській Семінарії был Максим Сандович (1888-1914)⁷⁶. Реагуючы на прошыня Лемків зо села Граб, по рукоположыню в 1911 року, Сандович вернул на Лемковину і 2-го грудня одправил першу службу божу. Одраз зачали переслідувати го льокальны власти. Вісем дни тримано його в гарешті, наложено на нього кару в високости 400 корон і опечатано його дім і тимчасову церков. Піняжны кары наложено тіж на його парохіян. По наступным гарештуваню пересідил Сандович сім тижні во

в'язниці в Яслі. Третій раз гарештувано його на весну 1912 року, коли зо женом одвіждал Ігнатого Гудиму (1882-19??), православного пароха села Залуч, повіт Снятин. Оскаржено їх о міряня мосту на Черомошу і шпегуваня на річ Росії. Обвиненых перевезено до Льова, де долучено до них журналісту Семана Бендасюка (1877-1965) і студента Василя Колдру (1886-19??), але того останнього випущено за заставом в високости 8 000 корон. Сандович, Гудима і Бендасюк пересідили во в'язниці два роки, аж до часу процесу, котрий розпочато 9-ого марця 1914 року. Вшитких четверо оскаржено о то:

...ze w czasie od roku 1909 do marca 1912 we Lwowie i w innych miejscowosciach tajnie we wzajemnym porozumieniu, czescia jako przywodcy lub podzegacze, czescia jako bezposrednio wspoldzialajacy przedsiabrali przez podzeganie, a pierwsi trzej takze i przez szpiegowanie, takich czynnosci, ktore zmierzaly do oderwania Galicji lub jej czesci od jednolitego zwiazku panstwa lub objetosci krajow cesarstwa austryjackiego nadto oskarza Maksyma Sandowicza, ze w pierwszej polowie grudnia 1911 r. w Grabiui, istniejacej w panstwie religii katolickiej publicznie mowa wzgarde okazywal. Prokuratorja oskarza wiec wszystkich czterech podsadnych o zbrodnie zdrady glownej, z § 58 c.u.l., a Maksyma Sandowicza ponadto o zbrodnie obrazy religii z § 122 b.u.k. ...⁷⁷

По 66-тиох засіданнях суду, выступлінях оскаржених, свідків, прокураторів і оборонців, рада присяжних (девятьох Поляків і трьох Євреїв) зо взгляду на брак доводів вини, освободила оскаржених.

Інакше кінчили ся подібны процеси в угорській части монархії, де Мадяре жыли в патологічным страху перед російськыма впливами і не позвалали на нияку російську акцію. Перебільшували они тіж значыня переходів на православіє і завзяті їх поборювали⁷⁸. Зато уж в роках 1904-1906 мали місце на Уграх три процеси (Сигет, Дебречын і Будапешт) де судило ся Русинів за перехід на Православіє⁷⁹. Найвекшым з тых політичных процесів был так званий Марамарош-Сигецкій процес, котрий мал місце од 29-го грудня 1913 до 3-го марця 1914 року. Судило ся товды 94-ріох Русинів за зраду державы бо перешли они на православіє. Серед оскаржених были священники Григорий Грицак, Николай Сабов і Алексей Кабалуок (1877-1947)⁸⁰. Остаточні сказано 33 особы. Найвекшу кару дістал Кабалуок (4,5 рока в'язниці і тисяч корон кары). Сабов дістал три роки в'язниці, а інчы од 2,5 рока до 6 місяци в'язненя. Наложено тіж на них кары піняжны, разом в високости 6 800 корон. Процес одбил ся ехом в цілий державі і за границьом. Слідил його на місци грабія Бобрінській, а цар Миколай II по оголошіню выроку подарувал Кабалукови золотий хрест за його заслугы для Православія.

Весном 1914 року австрійскы власти оціняли што в їх державі было деси 400 сел в котрых 5-10 родин перешло на так зване православіє.

Вшиткы тоты села были в перемискій і львівській епархіях. Дальше двіста сел могло перейти на Православіє коли бы заіснувала прихильна для того сытуаця. Оціняно тіж што деси 12-20 новых місіонарив зачало свою працю⁸¹.

Літом 1914 року розпочала ся Перша Сьвітова Війна, котра хвилово перервала дуже заходячых вчаснійше процесів жебы лем додати до них веце анімозій і контроверсій. Векшіст істориків не лучыт причин війны з внутрішньом сытуаціом в Галичынї⁸², хоц в декотрых українских середовисках вірило ся што головном причыном війны был російській замір знищыня галицкоґо українства (адже тым самым замір спертя льокального русофілізму). Тому перечат принципія політыкы Росиян в окупуваній Галичынї (1914-1915), де заміром російских центральных власти – згідні з оціном Бахтуріны⁸³ - ани не была русифікаця, ани насилний розвиток Православія (хоц нижша, шовіністична адміністраця і деякы церкївны зверхники до того часто зміряли)

Конклюдзі

Поміч Росії для старорусинів не была велика і не была систематична, може за то што не были они выстарчаючо про-російскы. Хоц деякы з них або мали, або перешли на здецыдуванї про-російске становиско, векшіст старорусинів лишала ся льокальными патріотами і льоьяльными підданыма австрийской державы. Можливе, што то тверджыня за далеко ідуче, але смотрячы ся на діяльніст старорусинів выдае ся, што часом ближше їм было до українских народовців як до новокурників. Тота близкіст і загороза зо стороны Поляків стваряли сытуацію в котрій народовці і старорусины співпрацювали, як то было в часі выборчых кампаній, або штонайменше прїбували дійти до порозумліня.

Хоц старорусины были переслїдуваны през державу в котрій мешкали ци не векше значыня для їх гпадїня мала їх власна політыка. Павло Роберт Маґочій іде так далеко, што твердит же як хтоси хоче зрозуміти чом українска орендаця выграла, то мусит знати чом старорусины і новокурники програли⁸⁴. Згідні з його переконаньом, старорусины програли бо не розвинули своей ідеології, котра оперта была властивї лем на неґаціи⁸⁵. Аркуша і Мудрий підкрисляют, што свого часу старорусинство відіграло свою «відпорну» роль, дещо стримавши колонізаційни процеси⁸⁶. На їх думку, під конец 19-ого віку ідейні і організаційні вычерпало ся оно, зберегаючы лем неґатывны моменты, на яких не могла вырости здорова політычна сила. Важном справом было тіж то, што хоц старорусины користали в своїх выданнях з льокальной, народной бесїды, то не лем все додавали до ньой церкївно-словянскы і російскы слова, але тіж для потреб выжшой культуры

властиві воліли російську мову. Єдним з великих проблемів староруського руху було то што николи не зміг він створити вижшу культуру, котра мала бы свій інтелектуальний центр в Галичині⁸⁷.

Таку культуру, оперту на російських взорах заміряли створити початком двадцетого віку русофілі. Не дивним зато было што українскы осередкы розвинули агресивну анти-русофільську пропаганду, не перебираючи в словах і знарядях. Діло, прикладово, пишучы о переходах на православіє, згадувало темных Лемків. В лютым 1912 року 205 українських питомців Львівской семінарії звернуло ся до ректора з жадањом вышмарити єденадцетьох русофільських студентів а штобы добити ся свойого оголосили они голодовий страйк. В наслідстві того семінарію заперто⁸⁸. В 1914 року українска Нива, всяды видячи православну і російську пропаганду, подавала што в самій лем Львівській єпархії 400 греко-католицьких священників хилило ся до переходу на православіє⁸⁹.

Як што ходит о Галицко-російске Благодійне Товариство то в 1913 року мало оно до диспозиції 8 742 рублів (рівновартіст деси 117 тон пшениці). З той сумы найвеце выділено на «просьвіту і інчы цілі» (3 363 рублі) і на поміч голодуючым (3 095 рублі)⁹⁰. Грошы Perezначены на поміч голодуючым (3095 рублів) вартали товды в Австро-Уграх деси 8,5 тысяча корон. Во Львові за таку суму мож было товды купити 41.6 тony пшениці. Інтересуючым є підкрислити, што товариство легальні діяло в Галичині де власти не могли найти нич што могло бы позволити на поліційну пацифікацію російской пропагандової акції докладні замаскуваної допомоговом діяльністю⁹¹. Заострено одначе граничну конролю і переслідувано тых Галичан котры переходили границу з цілю одвидин Почаевской Лаври так што в роках 1910-1914 кілкіст подорожуючых там гпала⁹².

Підкрислити треба, што так як в часі твореня ся староруських симпатій в Галичині в половині 19-го віку важна была для їх вытворія ся передо вшыткым льокальна сытуация - так і на початку 20-го віку існувала в Галичині⁹³ сытуация, котра стваряла добры підставы для русофільской і православної пропаганды приходячої так од льокальных русофілів як і закордонных православных місіонерів. Пропаганда тота зміцняла існуючы симпатії, а не творила їх. Згідні з оціном сучасных нам істориків (Вендлєнд, Хімка) російській уряд был лем маргінальні заінтересувануй розвитком релігійной сытуациі в Галичині. Так на правду справу експансії православія (и русофілізму) пхали до переду лем три значучы фігуры в Росії: граф Бобрінскій, єпископ холмскій Евлогій и єпископ волинскій Антоній. Російске суспільство, генералні лишало ся обоятне на тоты справы. Без взгляду на тоту польскы і українскы медія розголашали про неправдоподобны сумы рублів пли-

нучых для русофілів і православных в Галичынi. З того што повело ми ся найти виходит, што російска помiч была спорадычна і мала лем ролю помiчничу. То што льокальна сытуация мала найвекше значыня для розвитку православiя і русофілізму выдно тiж добрi пiд конец рокiв двадцетых, коли зас вернуло православiе до Галичыны⁹⁴, а стало ся то товды, коли про російску пiняжну помiч нияк не мож бесiдувати. Як ся здае векше значыня од російской помочы для дальшого розвитку сытуации мали переслiдуваня православных через австро-угорскы власти. Переслiдуваня тоты ставляли православных в ролi мученикiв. Их мартирология стала ся важном частю процесу пiдтримуваня і розвiяння православiя. Таку ролю одограл на Лемковинi Сандович, котрого культ пошырил ся неомало одраз по його мученничой смерти і є пiдтримуваний до гнеска. В 1994 проголошено його святым. Подiбну ролю одограл Кабалюк, котрого проголошено святим в 2001 року.

Табеля 1

Вартiст єдного рубля

	Австрийскiй фльорен/гульден од 1898 корона	Бритийскiй фунт	Американскiй дуляр
1852	1,60	0,15	?
1870	?	0,16	?
1876	1,62	0,15	0,73
1879	[1,56]*	?	0,74
1894	[1,60]*	?	0,77
1904	[2,55]*	?	0,51
1913	[2,.60-2,75]*	0,11	0,52

* приближный курс обрахуваний през вымiну рубель-дуляр-фльорен, або рубель-фунт-фльорен

1 фльорен = \$ 0,48 дуляря (1879)

1 фльорен = 0,48 дуляря (1894)

1 корона = 0,10 фунта, 0,50 дуляря (1897)

1 корона = 0,20 дуляря (1904)

1 корона = 0,04 фунта, 0,20 дуляря (1913)

Джерело:

James Laurie. Universal Exchange Tables: Showing the Value of the Coins of Every Country Interchanged with Each Other at All Rates of Exchange. London, 1852): xxxii

William D. Diggs. Money of All Nations Equalized and Currency Rates of Sterling Exchange (New York, 1876): 8, 13.

Foreign Monies: Exhibiting the Value in United States Coin, of the Pure Gold or Silver, Representing Respectively the Monetary Units and Standard Coins of Foreign Countries, According to Act of Congress, March 3rd, 1873 (New York, 1879): остратня таблица: Current Monies of All Nations.

Clarke Frank. Wigglesworth. Weights, Measures, and Money, of All Nations. New York, 1894: 13, 65.

Carl Hering, Ready Reference Tables. Volume I. Conversion Factors of Every Unit or Measure in Use ... Based on the Accurate Legal Standard Values of the United States (New York, 1904): 164-165.

R. L. Bidwell. Currency Conversion Tables: A Hundred Years of Changeю. London, 1970: 4 (Austria), 43 (Russia).

Табеля 2

Ціны в Варшаві (Росія)

	Пшениця	Ярец	Овес
1863	9,08	4,44	3,21
1865	9,59	4,58	3,29
1868	13,57	7,69	5,49
1869	11,75	6,9	5,31
1870	11,44	5,56	4,62
1876	11,79	6.84	5,16
1877	14,67	7,09	5,04
1878	13,73	7,02	5,08
1879	14,35	7.38	5,49
1913	12,1	8,33	6,14

Джерело:

Stanislaw Siegel. Ceny w Warszawie w latach 1816-1914 (Poznan, 1949), тіж на Інтернеті

<http://www.sfu.ca/~djacks/data/prices/Poland/Warsaw,%20Grains,%201816-1914,%20monthly.xls>

Ціны в рублях за четверть (=5.95 бушеля/bushel).

1 бушель пшениці важыт 27.215 кільограма

1 бушель ярцу важыт 21.772 кільограма

1 бушель вівса важыт 14.515 кільограма

Табеля 3

Ціны во Львові

	Пшениця	Ярец	Овес
1868	6,08	2,71	1,65
1869	3,56	2,07	1,62
1870	3,94	2,01	1,74
1876	6,72	4,32	3,77
1877	7,09	3,55	2,65
1878	7,20	3,36	2,47
1879	5,26	2,69	1,90
1881	7,92	4,03	2,61
1882	9,87	6,07	5,85
1884	7,06	3,79	2,76
1885	5,47	3,48	2,82
1886	6,40	2,76	2,49
1900	10,59	5,04	5,15
1912	23,24	17,00	17,60
1913	20,40	16,80	19,40

Джерело:

Stanislaw Hozzowski. Ceny we Lwowie w Latach 1701-1914 (Lwow, 1934),
 тіж на Інтернеті

<http://www.sfu.ca/~djacks/data/prices/Poland/Lwow,%20Grains,%201800-1914,%20monthly.xls>

Ціны (зо січня кожного року)

1860-1875 в гульденах (1 гульден=100 крайцарів) за міежицу (=61,5 літра = 1,75 бушеля)

1876-1896 в гульденах за 100 літрів (=2,75 бушеля)

1897 в коронах за 100 кильограмів

1898-1909 в коронах за 100 літрів (=2,75 бушеля)

1910-1914 в коронах за 100 кильограмів

1 бушель пшениці важыт 27,215 кильограма

1 бушель ярцу важыт 21,772 кильограма

1 бушель вівса важыт 14,515 кильограма

ЛИТЕРАТУРА

1. Русинами називатся в тьм дописі вшыткых східньословянских мешканців Габсбургской Монархії, в теперішніх часах поділеных на Українців і Карпатских Русинів. Головну увагу одначе присвячат ся галицькым Русинам.

2. Посмотр прикладово на *John Paul Himka. The Construction of Nationality in Galician Rus': Icarian Flights in Almost All Directions*, в R.G. Suny, M.D., Kennedy, ред., *Intellectuals and the Articulation of the Nation* (Ann Arbor, MI, 1999): 124-127.

3. Гімка підкрислят, што хоц діяльніст Руской Трійці была выразом льокального патріотизму (пізнійше званого українськым) деякы рускы діяче не одшмаряли можливости получыня ся з Росіянами з цілю побороти Поляків.

4. *Мар'ян Мудрий*. Галицьке русофільство..., посмотр прикладово на с. 258 (Олег Турій, Олена Аркуша), 259 (Степан Макаручук), і с. 260 (Остап Середа) і тїж на не згаданы през Мудрого праці *Олег Турій* «Галицькы Русини між москофільством і українством (до питаня про так зване "старорусинство")», в III Міжнародний конгрес українців. Доповіді і повідомлення Історія (Харків, 1996): 106-112; *Олександр Салтовський*. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку XX сторіччя) (Київ, 2002), розділ «Початок національного відродження (перша половина XIX ст.)», тїж на Інтернеті: <http://litopys.org.ua/salto/salt09.htm>

5. *Jaroslav Moklak*. Konceptje staroruskie i prorosyjskie w ukrainskiej myslі politycznej. *Ruska Agrarna Organizacja (RAO) i Ruska Wloscianska Organizacja (RSO)*, в M. Pulawski, ред., *Ukrainska mysl polityczna w XX wieku, Zeszyty Naukowe UJ, Prace historyczne 103* (Cracow, 1993): 149-154.

6. *Анна Вероніка Вендланд*. Русофільство: ще один український проект? Зауваги про невітлене прагнення // Незалежний культурологічний часопис «І», но. 18 (2000): 120, тїж на Інтернеті <http://www.ji.lviv.ua/pdf/18.pdf>. Посмотр ся тїж на ей компрегенсивну працю «Die Russophilen in Galizien: Ukrainische Konservative Zwischen Osterreich und Russland, 1848-1915», *Studien zur Geschichte der Osterreichisch-Ungarischen Monarchie 27* (Wien, 2001).

7. Посмотр на *Jaroslav Moklak*. Moskwofilstwo (moskalofilstwo) i rusofilstwo. Uwagi o terminologii w związku z artykułem Andrzeja A. Zieby // *Studia Historyczne 43*, no. 4 (Krakow, 2000): 701-712, і критику в *Bogdan Horbal*, «Rusofilstwo czy moskalofilstwo lub moskwofilstwo. Przyczynek do dyskusji nad niescislosciami terminologicznymi», в *Antoni Podraza, Andrzej Zieba, Helena Duc-Fajfer*, ред., *Prace Komisji Wschodnioeuropejskiej PAU 9* (Krakow, 2004): 191-194.

8. Посмотр прикладово на *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичынї в серединї XIX – початку XX ст.: генеза, етапи розвитку, світогляд // Вісник Львівського університету. Серія історична нр. 34 (1999): 231-268; О.В. Труханенко укладач, Акценти. Русофільство в австрійській Галичынї: сучасні історичні дослідження і уроки (Львів, 2002).

9. *Paul Robert Magocsi*. Old Ruthenianism and Russophilism: A New Conceptual Framework for Analyzing National Ideologies in Late 19th Century Eastern Galicia, в: *Paul Debreczeny*, ред., *American Contributions to the Ninth International Congress of Slavists*, (Kiev 1983) том 2 Literature, Poetics, History (Columbus, 1983): 310-317. Олена Аркуша і Мар'ян Мудрий в конклюдії своей праці (Русофільство в Гали-

чині ... , с. 267) приймають барз подібний поділ, хоч не хотят до кінця розділити старорусинів од русофілів, так як зробил то Магочій. Старорусинами (дост енігматичні) називають они певну генерацію галицкых політиків, а «русофільством» їх панруську орієнтацію. Аркуша і Мудрий підкрисляють, што термін «москофільство» («москальофільство») слід визнати невдалим (в шыроком понятю, в яким ся його до тепер часто ужывало в історіографії) а застосувати його треба лем до описаня – на їх думку – невеликой групи діячы старорусского кола, котры приняли про-росийську ідеологію.

10. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині ..., с. 232; *Анна Вероніка Вендлянд*. Русофільство ... С. 120. Вендкянд пише генеральні о русофілях, не розрізняючи старорусинів од новокурсників, але міцно підкрислят льокальне походжыня їх ідеології.

11. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині ... С. 237, при-пус 13.

12. Пізнійше буде згадувало ся Головацкогo і Наумовича. Порівняй тіж долю і національну орієнтацію Владимира Терлецкогo, єдного з головных політичных діячів Галичыны років 1860-тых, котрий выїхал до Росій в 1872 року. *Остан Сєреда*. Aenigma ambulans: о. Володимир (Іполит) Терлецький і «руська народна ідея» в Галичині // Україна модерна 4-5 (2000): 81-104, тіж на Інтернеті <http://www.franko.lviv.ua/Subdivisions/um/um4-5/Statti/3-SEREDA%20Ostap.htm>

13. *В.Е. Мойсеенко*. Об одной попытке латинизации украинской письменности // Studia Slavica Savariensia нр. 2 (1994): 99-106, тіж по українски в Незалежний культурологічний часопис «І», но. 9 (1997): 140-147.

14. *Анна Вероніка Вендлянд*. Русофільство ....., с. 117. Про обрядовий рух докладнійше посмотр: *О. Турій*. Конфесійно-обрядовий чинник у національній самоідентифікації українців Галичини в середині XIX століття // Записки НТШ 233 (1997): 69-99.

15. *Анна Вероніка Вендлянд*. Русофільство ....., С. 117.

16. Варто підкрислити, што Погодін не мал впливу на оформліня національнoй орієнтації Зубрицкогo, котрий уж дуже вчаснійше вказувал велике зацєкавліня Російом і славянством. *Ірина Орлевич*. Денис Зубрицький: штрихи до портрета // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність 9 (Львів, 2001): 286.

17. *Алексей Миллер*. Украинский вопрос» в политике властей и русском общественном мнении (вторая половина XIX века) (СПб., 2000): 198. Тіж на Інтернеті <http://www.ukrhistory.narod.ru/texts/miller.htm> і в англійськым перекладі Olga Poato перекладач, The Ukrainian Question: the Russian Empire and Nationalism in the Nineteenth Century (Budapest, 2003).

18. *John Paul Himka*. Hope in the Tsar: Displaced Naive Monarchism among the Ukrainian Peasants of the Hapsburg Empire // Russian History 7, нр. 1-2 (1980): 125-138.

19. Посмотр на дві табелі з цінами зерна в Варшаві (Росія) і Львові, долучены на кінці того допису.

20. *Нина М. Пашаєва*. Очерки истории русского движения в Галичине XIX-XX вв. (М., 2001): 74, тіж на Інтернеті http://www.ukrstor.com/ukrstor/paszaeva_oczerk-x.html

21. *Андрей Васильевич Шпилов*. Заплата российского профессора в ее настоящем, прошлом и будущем», ALMA MATER. Вестник высшей школы нр. 4 (2003): 5 (37), тіж на Інтернеті: http://www.ecsocman.edu.ru/images/pubs/2005/06/30/0000214844/shpilov_AlmaMater.pdf

22. *Алексей Миллер*. Украинский вопрос ... С. 198-199.

23. *Остан Серета*. Місце Росії в дискусіях щодо національної ідентичності галицьких українців у 1860-67 роках (за матеріалами преси), в: А.И. Миллер, В.Ф. Репринцев, Б.Н. Флоря, ред. Россия – Украина: история взаимоотношений (Москва, 1997): 166, тіж на Інтернеті <http://www.ukrhistory.narod.ru/texts/sereda-1.htm>

24. В 1878 року мож было за тисяч рублів купити в Варшаві неомало 12 тон пшениці. Тисяч рублів виміняло ся товди на деси 1 560 гульденів, за котры мож было купити во Львові деси 16 тон пшениці.

25. *Алексей Миллер*. Украинский вопрос.... С. 202.

26. *Остан Серета*. Місце Росії.... С. 158, 163-164.

27. *Нина М. Пашаева*. Очерки истории русского движения... С. 58.

28. *Нина М. Пашаева*. Очерки истории русского движения... С. 60.

29. *Нина М. Пашаева*. Очерки истории русского движения... С. 80.

30. Веще про ролю Ставропігійського Інституту: *Олександра Киричук*. Ставропігійський інститут у політичних змаганнях русофілів і народовців 70–90-х років XIX ст. в: Україна модерна, ч. 4-5 (Львів, 2000): 124-148, тіж на Інтернеті <http://www.franko.lviv.ua/Subdivisions/um/um4-5/Statti/5-KYRYCHUK%20Oleksandra.htm> і його Ідеологія діячів Ставропігійського інституту у Львові 1848-1869, Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність 9 (Львів, 2001): 300-319.

31. *Ф.И. Стеблій, М. М. Криль*. Галицкая Матица во Львове в Славянские матицы XIX века (Москва, 1996): 207, 213.

32. *Ігор Чорновол*. Українська фракція галицького крайового сейму 1861-1901 рр. (Львів, 2002): 108.

33. *Ігор Чорновол*. Українська фракція... С. 107-108, 135-136, 163; *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині .... С. 241.

34. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині .... С. 258.

35. Хоц до організації початково вошли тіж українскы народовці, іщы в 1870 року были они з ньой вышмарены. В 1879 народовці прібували масово вступити до рады з ідейом ей – як то повідали – оживлення, але ім ся тота акція не повела. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині .... С. 241-242.

36. *Нина М. Пашаева*. И.Г. Наумович как общественный, политический и религиозный деятель Галичины второй половины XIX века // Исторический вестник . № 1 (12), 2001. http://www.vob.ru/public/bishop/istor_vest/2001/1_12/12_10.htm

37. В тым тых од кредитовых організації, таких як Лемківскій Банк в Новым Санчы, Руска Пожычкова Каса в Криниці, Лемківска Каса в Горлицях і Товариство «Бескид» в Саноку. *Олексій Сухий*. Товариство імені Михайла Качковського: Організаційні засади та напрями діяльності // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність 9 (Львів, 2001): 395. Посмотр тіж на: *Jaroslav Moklak*. Muchajlo Kaczkowskyj i czytelnie jego imienia na Lemkowszczyznie», Magury '87 (1987): 53-65.

38. *Paul Robert Magocsi*. The Kachkovs'kyi Society and the National Revival in Nineteenth-Century Galicia», *Harvard Ukrainian Studies* 15, no. 1/2 (1991): 58, 60, 65.

39. *Олексій Сухий*. Товариство імені Михайла Качковського ... С. 396.

40. *Нина М. Пашаева*. Очерки истории русского движения .... С. 74-77.

41. Друком видано ішты того самого року Стенографический отчетъ из сидовой розправы по делу Ольги Грабар и товаришей (Львов, 1882), тіж на Інтернеті <http://mnib.malorus.org/kniga/55>

42. *Paul Robert Magocsi*. The Shaping of a National Identity: Subcarpathian Rus', 1848-1948 (Cambridge, 1978). С. 57. Добрянскій вчаснійше провадил активну діяльіст культурну і політичну серед Русинів. Был він три раз выбраный до угорского парламенту, але аж за третім разом дозволену йому там засісти (1865). Одначе за своїй контакты зо Словаками (спостеріганы през Мадзярів як панславизм) Добрянскому одобрено мандат (1869). Сълджений през власти Добрянскій емігрувал до Російі в 1875, одкале вернув в 1881 року і оселил ся во Львові.

43. *Paul Robert Magocsi*. The Kachkovs'kyi Society.... С. 68.

44. *Нина М. Пашаева*. И.Г. Наумович ...

45. *Іван Павло Химка*. Апологія "Михайла Малиновського: до історії кризи у греко-католицькій церкві 1882 року і характеристики поглядів святоюрців" // *Записки НТШ* 225 (1993): 365-375; *John Paul Himka*. Religion and Nationality in Western Ukraine. The Greek Catholic Church and The Rutenian National Movement in Galicia, 1867-1900 (Montreal, 1999): 73-98.

46. *Нина М. Пашаева*. Очерки истории русского движения .... С. 107.

47. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині .... С. 237, припис 13.

48. *Ігор Чорновол*. Українська фракція ... С. 168, 195.

49. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині ... С. 243.

50. *Нина М. Пашаева*. Очерки истории русского движения ... С. 103.

51. *John Paul Himka*. The Construction of Nationality in Galician Rus'.... С. 160, припис но. 63. В 1884 року згоріл во Львові банк, котрого головным капіталом были фонды епархіяльного духовенства з котрых выплачано пенсії священничым вдовам і сиротам. Наумович два раз іздил до Російі в тій справі і згідні з Пашаевом (Очерки истории русского движения..., с. 115) мало му ся повести достати величезны сумы на обновліня тых фондів (600 000 марок в 1884 року і 650 000 рублів в 1885 року). Ци Росіяне фактичні выдали такы великы сумы на обновліня фондів, ци може купили/одбудували банк і в тот спосіб оновили фонды?

52. *Paul Robert Magocsi*. The Shaping... С. 68.

53. *Jaroslaw Moklak*. W walce o tozsamosc Ukraincow: zagadnienie jezyka wykadowego w szkolach ludowych i srednich w pracach galicyjskiego Sejmu Krajowego, 1866-1892 (Krakow, 2004): 213.

54. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині ... С. 247.

55. *Ігор Чорновол*. Українська фракція ... С. 207-211.

56. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичині .... С. 247.

57. В 1895 року існували штыры выборчы комітеты (рускій, руско-народний, старорусскій і радикальний). *Ігор Чорновол*. Українська фракція. . С. 213.

58. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофіліство в Галичині... С. 250.
59. *Paul Robert Magocsi*. Old Ruthenianism and Russophilism... С. 318-319;
- Нина М. Пашаева*. Очерки истории русского движения... С. 118-119.
60. *Олександра Киричук*. Ідеологія діячів Ставропігійського інституту... С. 302.
61. *Paul Robert Magocsi*. The Kachkovs'kyi Society... С. 70.
62. *Олексій Сухий*. Товариство імені Михайла Качковського... С. 397.
63. *John Paul Himka*. The Propagation of Orthodoxy in Galicia on the Eve of World War II // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність 9 (Львів, 2001): 483.
64. *John Paul Himka*. The Propagation of Orthodoxy... С. 491.
65. Про шыршу політичну ситуацію в Галичині в тьм окресі посмотр на *Czeslaw Partacz*. Od Badeniego do Potockiego: stosunki polsko-ukrainskie w Galicji w latach 1888-1908 (Торун, 1996); *І. Я. Красівський*. Галичина у першій чверті ХХ ст.: проблеми польсько-українських стосунків (Львів, 2000); *Ю. В. Михальський*. Польські політичні партії та українське питання в Галичині на початку ХХ століття: (1902-1914) (Львів, 2002).
66. *Keith P. Dyrud*. The Quest for the Rusyn Soul: the Politics of Religion and Culture in Eastern Europe and in America, 1890-World War I (Philadelphia, 1992): 37.
67. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофіліство в Галичині ... С. 253.
68. *Keith P. Dyrud*. The Quest for the Rusyn Soul... С. 49-54; *О. Сухий*. "Галицько-російське" благодійне товариство та головні напрями його діяльності // Наукові зошити Історичного Факультету Львівського державного університету 2 (1999): 105.
69. *О. Сухий*. Галицько-російське» благодійне товариство... С. 106.
70. *John Paul Himka*. The Propagation of Orthodoxy in Galicia... С. 484-485.
71. *Bernadetta Wojtowicz*. The Role of Religion in the Development of National Consciousness among the Lemkos // Paul Best i Jaroslaw Moklak, ред., The Lemkos of Poland (Cracow-New Haven, 2000): 210.
72. *Paul Robert Magocsi* Made or Re-made in America? Nationality and Identity Formation Among Carpatho-Rusyn Immigrants and Their Descendants, Coexistence: A Review of East-West and Development Issues – Special issues. The Emigre Experience 28 (Dordrecht, Netherlands, 1991): 335-348, Полске тлумачыня «Stworzeni czy przekształceni w Ameryce? Narodowosci procesy swiadomosciowe wsrod emigrantow karpacko-rusynskich i ich potomkow w USA», Przegląd Polonijny 18, no. 3 (Wroclaw, 1992): 5-17.
73. *Klaus Bachmann*. Plo polityczne ekspansji prawoslawia na terenie Galicji przed wybuchem I wojny swiatowej», Biuletyn Ukrainoznawczy nr. 3 (1997): 81-91; *Ярослав Мокляк*. Російське Православля на Лемківщині в 1911-15 роках: Політичні аспекти його розвитку, Лемківщина 19, nr. 1 (1998): 3-8.
74. *John Paul Himka*. The Propagation of Orthodoxy in Galicia... С. 485-486.
75. *Андрей Васильевич Шипилов*. Заплата російського професора... С. 7 (39).
76. *Marian Bendza*. Ks. Maksym Sandowicz – zycie i dzialalnosc, Wiadomosci Autokefalicznego Kosciola Prawoslawnego w Polsce no. 3/4 (Warszawa, 1978): 106-118; *Isaac Lambertsen*. Holy New Hieromartyr Maximus Sandovich: Protomartyr of

the Lemko People (Liberty, Tenn., 1999); *Петро Трохановскій*. Священномучениче Отче Максиме моли Бога о нас: до 90- лїтгга мученичої смертї та 10-лїтгга причисленнїа до лику святих (Sanok, 2004).

77. Детальнї про сам суд пише в долгїй серїї дописів *Michal Boltryk*. Sad nad swietym Maksysem, Przegląd Prawoslawny зачинаючы од нр. 6 (228) (2004) до нр. 7 (253) (2006), тїж на Интернеті: <http://www.pporthodoxia.com.pl/archiwum.php>

78. *Кирил Фролов*. Суд над Валерием Кауровым и политические процессы над карпаторусскими русофилами в начале двадцатого века, http://www.otechestvo.org.ua/analitika/2004_12/an_31_01.htm.

79. *Paul Robert Magocsi*. The Shaping... С. 68.

80. *Roman Dubec*. Schiarchmandryta Aleksy Kabaliuk - Apostol Zakarpacia, Cerkiewny Wiestnik нр. 1 (2000): 53-70; *Кирил Фролов, Валерий Разгулов*. Апостол Карпатской Руси: Житие священномученика Алексия (Кабалюка)» (Ужгород, 2001), тїж на Интернеті: <http://www.moskvam.ru/2002/08/frolov.htm>; *Кирил Фролов*. Духовной триумф карпатороссов, <http://www.pravoslavie.ru/put/sv/archimalexijkabalyuk.htm>

81. *John Paul Himka*. The Propagation of Orthodoxy in Galicia... С. 492.

82. Про місце Галичыны в міжнародній політиці межде Австро-Уграми а Росийом посмотр ся на *Klaus Bachman* «Piata kolumna Moskwy? Ruch rusofilski w Galicji a austriacka polityka zagraniczna przed pierwsza wojna swiatowa», Biuletyn Ukrainoznawczy no. 5 (Przemysl, 1999): 7-15 і його векшу працю «Ein Herd der Feindschaft gegen Russland: Galizien als Krisenherd in den Beziehungen der Donaumonarchie mit Russland (1907-1914)» (Wien, 2001) і на рецензію той праці: Hugo Lane, HABSBURG, H-Net Reviews, January, 2002. URL: <http://www.h-net.org/reviews/showrev.cgi?path=17441012583114>. Лейн вірит, што ситуація в Галичїні мала першорядне значення на дещьзю розпочатя Першой Сьвітової Вїйны і підкрислят, што Бахман дал дост на то доводів, але якоси не вытягнул очевидных внесків (?-Б.Г.).

83. *Александра Юрьевна Бахтурина*. Политика Российской империи в Восточной Галиции в годы Первой мировой войны. М., 2000.

84. *Paul Robert Magocsi*. The Roots of Ukrainian Nationalism: Galicia as Ukraine's Piedmont (Toronto, 2002): 101.

85. *Paul Robert Magocsi*. The Roots of Ukrainian Nationalism... С. 106.

86. *Олена Аркуша, Мар'ян Мудрий*. Русофільство в Галичїні... С. 250.

87. *Paul Robert Magocsi*. The Roots of Ukrainian Nationalism... С. 146.

88. *John Paul Himka*. The Propagation of Orthodoxy in Galicia... С. 488, 492.

89. *Кирил Фролов*. Галицкая Русь в борьбе за веру и народность // *В. Р. Ваурик*. Терезин и Талергоф (Москва, 2001): 43.

90. *Keith P. Dyrud*. The Quest for the Rusyn Soul... С. 53.

91. *Keith P. Dyrud*. The Quest for the Rusyn Soul... С. 56-57.

92. *John Paul Himka*. The Propagation of Orthodoxy in Galicia... С. 484.

93. *Jaroslav Moklak*. The Phenomenon of the Expansion of Orthodoxy in the Greek Catholic Eparchy of Przemysl: Missionary Activities of the Orthodox Church, 1918-1939 // Paul Best і Jaroslav Moklak, ред., The Lemkos of Poland (Cracow-New Haven, 2000): 107-118.

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ И ЧЛЕНАХ РЕДКОЛЛЕГИИ

АЛМАШИЙ Михаил (Украина, Закарпатье). Родился в 1930 г. Закончил филологический факультет Ужгородского государственного университета. Председатель Закарпатского научно-культурологического общества им. А. Духновича, член Всемирного Совета русинов, старший преподаватель Закарпатского филиала Киевского славистического университета, член Лиги национальных композиторов Украины, руководитель хора «Стара спиванка», заслуженный учитель Украины. Работы: «Наша школа (концепция народоведения)» (1991), «Система работы школы по вопросам организации самовоспитания учащихся» (1994), «Ромчевица. Историко-этнографический очерк» (1999). В соавторстве: «Русинсько-українсько-руський словарь» (2001), «Энциклопедия Подкарпатской Руси» (2001) и др. Автор монографии «Русинська педагогічна енциклопедія» (Ужгород, 2005). Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

ГОРБАЛЬ Богдан (Нью-Йорк, США). Родился в 1965 г. в Польше. Историк и библиотекарь. Изучал историю во Вроцлавском университете в Польше (1984-1989; магистр (1996)), где он также защищал докторскую диссертацию (2005). С 1990 г. живет в США, где изучал библиотечное дело в Квинс колледже в Нью-Йорке (M.L.S, 1999). В настоящее время работает в Нью-Йоркской публичной библиотеке. Интересуется историей лемков-русинов. Издал несколько работ по истории лемков, включая исследование истории лемковских республик, созданных после первой мировой войны.

ГОРНЯК Михаил (Сербия). Родился в 1929 г. Закончил Высшую дипломатическую школу и философский факультет (история) в Белграде. Работал в газете «Руске слово», в Министерстве иностранных дел, Министерстве образования, науки и культуры. Был дипломатом в Бухаресте, Пекине, Ханое, Токио. Активно занимается общественной работой. Автор многочисленных публикаций по русской и русинской истории. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

ГУБОГЛО Михаил (Россия). Родился в 1938 г. Ведущий российский социолог и этнолог, специалист в области истории и социологии, доктор исторических наук, профессор, заслуженный деятель науки Российской Федерации (1999), почетный действительный член Академии наук Республики Молдова (2003), руководитель Центра по изучению межэтнических отношений. Автор более 400 публикаций, в том числе 14 книг по проблемам этносоциологии и тюркологии, посвященных проблемам этноязыковых и этнополитических процессов. В качестве эксперта Государственной Думы принимал участие в разработке законопроектов в области национальной политики и межэтнических отношений. С лекциями и докладами выступал на международных конгрессах, симпозиумах в ряде американских, европейских и вьетнамских университетов в 20 странах мира. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

ДАНИЛЕЦ Юрий (Украина, Закарпатье). Родился в 1981 г. В 2003 г. закончил исторический факультет Ужгородского национального университета (УжНУ). С 2003 по 2005 г. работал преподавателем истории в с. Кошелево-Руна Хустского района. В 2003 г. – ассистент кафедры гуманитарных дисциплин университета «Украина» (Хустский филиал). С 2005 г. – преподаватель

кафедры истории Украины УжНУ. Автор более 90 научных, научно-публицистических и краеведческих публикаций, в том числе 3 монографий: «Православный монастырь Хустьского району (XX століття)» (Ужгород, 2004, 2005), «Православный монастырь Різдва Богородиці у селі Липча» (Ужгород, 2005), «Православный монастырь Успіння Божої Матері в селі Домбоки» (Ужгород, 2006). Участник региональных и международных научных конференций.

ДОСТАЛЬ Марина (Россия). Родилась в 1947 г. Закончила истфак МГУ и аспирантуру Института славяноведения и балканистики АН СССР. Кандидат исторических наук с 1977 г. Ныне – старший научный сотрудник Института славяноведения РАН, в котором работает с 1970 г. Профессор Международной славянской академии наук, образования, искусства и культуры (2003), член современного славянского движения и славянских съездов в Праге (1998), Москве (2001), Минске (2005). Автор более 200 работ по истории славяноведения, русско-чешских и русско-словацких научных связей, эмигрантологии, славянской идеологии, русинистике и пр.

ДРОНОВ Михаил (Россия). Родился в 1980 г. Историк-русинист, один из популяризаторов русинистики в России. Сотрудник Центра украинистики и белорусистики МГУ. Автор многочисленных публикаций о русинах в российских и зарубежных изданиях. Гость VI, VII, VIII, IX Всемирных конгрессов русинов. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

ЗЕМБА Татьяна (Молдавия). Родилась в 1947 г. После окончания в 1971 г. истфака МГУ работала в Отделе научной информации по общественным наукам Академии Наук Молдовы, занимаясь переводами и анализом западной историографии проблем Молдовы и Румынии. С 1999 г. – старший научный сотрудник Института философии, социологии и политических наук АН РМ. Более 80 научных публикаций в молдавских, московских и американских (электронных) изданиях.

ИВАНОВ Юрий (Молдавия). Родился в 1962 г. Закончил Кишиневский политехнический институт по специальности инженер-системщик АСУ, факультет общественных профессий по специальности политолог. Советник примэрии с. Нагоряны. С 2004 г. председатель Рышканского филиала Общественной ассоциации «Русь».

ИОНОВА Ирина (Молдавия). Родилась в 1946 г. Закончила Кишиневский государственный университет. В 1978 г. защитила кандидатскую диссертацию в МГУ им. М.В. Ломоносова, в 1990 г. после защиты второй диссертации в Ленинграде ей была присвоена ученая степень доктора филологических наук (доктор хабилитат филологии). С 1997 г. возглавляет кафедру славянской филологии в Славянском университете Молдовы и является организатором Славянских чтений в этом университете, профессор. Автор более ста научных работ, в том числе монографий и школьных учебников. В 2003 г. награждена престижной Пушкинской медалью за большие заслуги в распространении русского языка в мире.

КУПРИЯНОВ Павел (Россия). Родился в 1976 г. Закончил истфак МГУ и аспирантуру (там же). В 2002 г. защитил кандидатскую диссертацию по специальности "Отечественная история". С 2003 г. работает в Отделе этнологии русского народа в Институте

этнологии и антропологии РАН, в настоящее время в должности научного сотрудника. Автор более 30 работ по проблемам формирования российского национального и исторического сознания, истории и антропологии русского заграничного путешествия XIX в., городской антропологии.

КУЦОВ Константин (Украина). Родился в 1983 г. Окончил факультет общественных наук Ужгородского национального университета (2006), магистр политологии. Автор ряда статей по вопросам культурной и политической истории Закарпатья XIX-XX вв.

ЛУКИНЫХ Геннадий (Россия). Родился в 1965 г. Лауреат всероссийских, международных конкурсов и Пермской премии имени А.П. Немтина, действительный член Российского авторского общества. Выпускник дирижерско-хорового отделения Пермского музыкального училища (1984) и Уральской государственной консерватории им. М.П. Мусоргского (1991). Артист, а затем хормейстер Камерного хора Пермской филармонии (1986-1991), художественный руководитель и аранжировщик вокального ансамбля «Кантус-квартет» (1991-2003), а также регент мужского певческого ансамбля Успенской церкви г. Перми. С 2000 г. – артист «Романтик-дуэта» творческого объединения «Пермская лира». Автор более 150 вокальных произведений и около 200 обработок для разных ансамблево-хоровых составов.

МЕРКУЛОВ Всеволод (Россия). Родился в 1978 г. Закончил исторический факультет Московского государственного педагогического университета, аспирантуру на кафедре истории России. Кандидат исторических наук, член Русского исторического общества. Автор 50 научных и публицистических статей по истории России, монографии «Откуда родом варяжские гости?», один из составителей альманаха «Традиции и современность». Круг научных интересов: начало Руси, происхождение русского народа, генеалогия, русско-немецкие связи, развитие российской государственности. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

НЕМЕНСКИЙ Олег (Россия). Родился в 1979 г. Сотрудник Института славяноведения РАН и Центра украинистики и белорусистики МГУ. Основной сферой интересов являются процессы изменения исторического и этнического самосознания у восточных славян в XVI–XVIII вв., а также становление восточнославянских национальных проектов в XIX–XX вв. Помимо этого автор ряда очерков по проблемам современных межнациональных отношений, а также статей, знакомящих российского читателя с русинским национальным движением.

ПАДЯК Валерий (Украина, Закарпатье). Родился в 1959 г. Закончил Ужгородский государственный университет. Кандидат филологических наук, литературовед, историк русинского литературного процесса. В последнее время также известен как профессиональный издатель, директор частного издательского предприятия «Издательство В. Падяка» (с 2000 г.), которое первым в Украине стало издавать книги на русинском языке, а также литературу по истории и культуре, фольклору, этнографии русинов Подкарпатья. Автор более 100 научных публикаций, в т. ч. трех книг, четырех школьных учебников. Участник V, VII, VIII, IX Всемирных конгрессов русинов. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

ПЛИШКОВА Анна (Словакия). Родилась в 1964 г. Журналистка, лингвист, преподаватель Высшей школы и общественный деятель. Закончила философский факультет университета П. Й. Шафарика в Пряшеве. Работала редактором еженедельника «Нове життя» в Пряшеве (1987-1991), где по 1989 г. издавались страницы на русинском языке «Голос русинів». С 1991 г. заместитель главного редактора журнала «Русин» и газеты «Народны новинкы». Участвовала в кодификации русинского языка в Словакии, была членом языковой комиссии по созданию единого литературного русинского языка (1992). С 1999 г. преподает русинский язык в Пряшевском университете, участвует в составлении учебников русинского языка для средней школы. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

ПОП Дмитрий (Украина, Закарпатье). Родился в 1941 г. Филолог-славист. Закончил Ленинградский университет по специальности «Чешский язык и литература». Активный участник русинского движения с 1999 г. В 2000-2002 гг. - председатель областного Общества карпатских русинов. Основатель русинских классов в Ужгородской области. Соавтор «Русинсько-українсько-руського словаря» (Ужгород, 2001), «Русинського синонімічного словаря» (Ужгород, 2001), автор исторического очерка «Мукачево», монографии «Замки Подкарпатської Русі» (в соавторстве с И. Попом), «Історія Подкарпатської Русі» (Ужгород, 2005). Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

РАМАЧ Юлиан (Сербия). Родился в 1940 г. Закончил филологический факультет (славистика) в Белграде. С 1972 г. преподаватель русского (русинского) языка на философском факультете в Новом Саде (Воеводина). С открытием в 1981 г. кафедры русского языка и литературы - ординарный профессор кафедры. Доктор лингвистики. Главный редактор двухтомного «Сербско-русского словника» (1995-1997), автор «Граматики русского языка» (2002) и др. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

РУССЕВ Николай (Молдавия). Родился в 1958 г. Доктор habilitation истории. Специалист по средневековой истории, археологии и нумизматике Юго-Восточной Европы. Автор более 100 научных и научно-популярных работ. Завкафедрой антропологии и социальных технологий университета «Высшая антропологическая школа» (Молдавия). Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

Прот. Дмитрий СИДОР (Украина, Закарпатье). Родился в 1955 г. В 1981 г. закончил Духовную академию и семинарию со степенью кандидата богословия. В 1991 г. назначен в Ужгород настоятелем православной общины. В 1992 г. начал строительство нового православного Кафедрального собора. Настоятель Крестовоздвиженского Кафедрального собора г. Ужгорода. В 1996 г. возглавил русинское Общество Кирилла и Мефодия. С 1996 г. - редактор русинской газеты «Християнська родина». Автор русинской грамматики и перевода Евангелия на русинский язык. Член Национального Союза журналистов Украины. Автор более ста научных статей и исследований по истории русинов, богословию, русинской лингвистике. Делегат Всемирных конгрессов русинов. Председатель ассоциации «Соим Подкарпатських русинов». Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

СИЛАДИЋ Мирослав (Сербия). Родился в 1957 г. Председатель правления местного отделения «Руской матки» в Вербаше, член главного правления «Руской матки» Сербии, один из основателей «Рускей фондациј», которая действует в рамках «Руской матки» и занимается помощью в издании и пропаганде русинской литературы и культуры. Член культурно-просветительского сотрудничества «Карпати», основатель веб-сайта <http://rusnak.netfirms.com>. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

СТАТИ Василий (Молдавия). Родился в 1939 г. Выпускник молдавского отделения историко-филологического факультета Кишиневского государственного университета (1961), кандидат филологических наук (1972), доктор хабилитат исторических наук (1992). Автор более 15 сборников и монографий, более 200 статей по языковым, этноязыковым, историческим и этнологическим вопросам.

СУЛЯК Сергей (Молдавия). Родился в 1963 г. Закончил факультет журналистики Кишиневского государственного университета. Доктор истории. С 1990 г. возглавляет фирму «Татьяна» (с 1998 г. - Издательский дом «Татьяна»). Выпускал 14 периодических изданий. Президент Общественной организации «Русь» (с 2007 г. - ассоциация). Защитил кандидатскую диссертацию по теме «Русины Молдавии: основные этапы этнической истории» в Институте этнологии и антропологии им. Н. Миклухо-Маклая Российской Академии наук (февраль 2007 г.). Автор монографии «Осколки Святой Руси. Очерки этнической истории руснаков Молдавии», многочисленных научных работ по истории и культуре русинов. Главный редактор международного исторического журнала «Русин».

ТЕЛЬНОВ Николай (Молдавия). Родился в 1948 г. Закончил исторический факультет Одесского государственного университета. С 1979 г. и по настоящее время сотрудник Института археологии и этнографии Академии наук Республики Молдова. Заведующий отделом античной и средневековой археологии, старший научный сотрудник. Доктор истории. Руководил работами многочисленных археологических экспедиций. Автор свыше 100 научных работ. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

Прот. Николай ФЛОРИНСКИЙ (Молдавия). Родился в 1960 г. В 1985 г. закончил Московскую духовную семинарию, в 1993 г. - заочно Московскую духовную академию. С 1993 г. - председатель Собора русских общин Республики Молдова. Автор книг «Памяти архиепископа Венедикта Полякова» (2001), «Жизнь и деятельность митрополита Гавриила Банулеску-Бодо-ни» (2005), многих публицистических работ по православию. Митрофорный протоиерей, настоятель Свято-Георгиевского храма в г. Кишиневе. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

ШАПКА Роман (Канада). Родился в 1948 г. Потомок галицких и буковинских русинов, переселившихся в Канаду в конце XIX - начале XX в. После окончания университета 30 лет работает учителем, из них 18 лет - в психиатрическом отделении больницы с детьми, страдающими психическими заболеваниями. Собирает материалы по русинистике. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

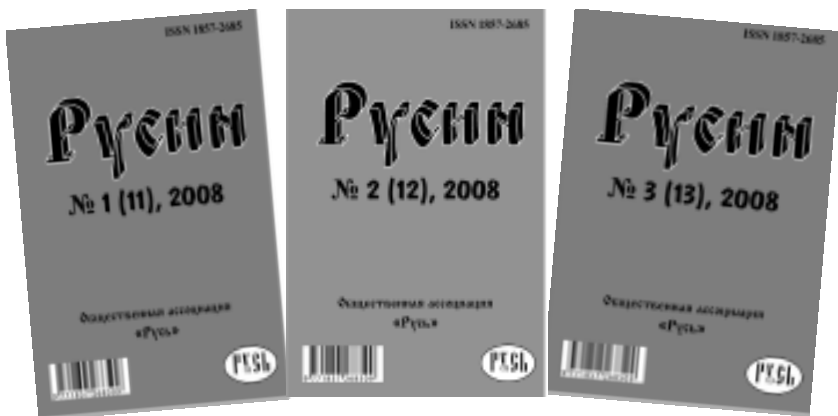

ШАРГА Михаил (Украина, Закарпатье). Родился в 1937 г. Закончил филологический факультет Ужгородского государственного университета в 1959 г. Работал директором школы, лектором, завотделом, секретарем Иршавского райкома партии. Закончил Высшую партийную школу в Киеве (1977). Работал в районных органах власти. С 1981 г. - председатель Закарпатского общества «Знание». Автор многочисленных публикаций по истории русинов. Член редколлегии международного исторического журнала «Русин».

ШОРНИКОВ Петр (Молдавия). Родился в 1949 г. Председатель Республиканского Совета движения за равноправие «Уни-та-Единство» (1990-1999). Депутат парламента (1990-1998). Доктор истории. Автор более 160 научных работ, посвященных истории Молдавии периода второй мировой войны, а также молдавской этнокультурной идентичности, в том числе четыре монографии. Заместитель главного редактора международного исторического журнала «Русин».

подписка 2008

С 2008 года журнал выходит три раза в год
**На международный исторический
 журнал «Русин»**

**объявлена подписка по Республике Молдова.
 Подписной индекс - 31808.**

**Подписаться на журнал можно в любом отделении связи.
 Отдельные номера журнала можно приобрести в
 Общественной ассоциации «Русь» (тел. для справок 27-02-84)**

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ИСТОРИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Русин

2007, № 3 (9)

Кишинев

Республиканская общественная ассоциация «Русь»,
Издательский дом «Татьяна».
2007. - 192 стр.

Республиканская общественная организация «Русь»
MD 2001, Республика Молдова, г. Кишинев,
ул. М. Когэлничану, 24/1.
Тел.: (37322) 27-02-84, 27-44-30, факс: 27-15-15.
E-mail: info@rusyn.md, sergei_suleak@rambler.ru

Сайт «Русины Молдавии»: <http://www.rusyn.md>

Издательский дом «Татьяна».
MD 2001, Республика Молдова, г. Кишинев,
ул. М. Когэлничану, 24/1.
E-mail: tatianas@molddata.md

Подписано к печати 31.03.2008. Формат 60x84^{1/16}.
Бумага офсет № 1.
Печать офсетная.
Гарнитура «Times New Roman».
Тираж 300 экз.
Заказ 97.

Отпечатано в типографии АО «Реклама»:
г. Кишинев, ул. Александр чел Бун, 111.

У русских в крови доброта...

*Я русский. Гордо бьется грудь
При имени России...
Г.С. Батенков*

Союз нерушимый... Вчерашнее братство
Врагами России глядит —
На Русского Духа святое богатство,
Что в памяти нашей сидит.
Что в дальних селеньях опять вспоминает!
О той достославной поре,
Где русый Баян, да на взгорье сыграет,
Священную песнь на заре.
Куда вы товарищи-братья исчезли?
В какие соблазны ушли?
Россия погибла! кричите, а если —
Возьмет и расправит углы,
И вашу ничтожную спесь поубавит,
И ваше нахальство уймет?
Я верю, я вижу, как вновь созидает
Отечество мощный оплот!

Конечно, вы снова тогда приползете
И вступите в Новый Союз,
Поскольку все то, что сегодня жуете,
Окажется горьким на вкус.
Когда обожретесь исламом Востока
И западной гнилью свобод, —
Тогда и припомните, как вы жестоко
Обидели русский народ.
Но мы вам жестоких обид не помянем,
У русских в крови доброта.
Мы общую песню с Баяном затынем,
Сердец отворив ворота.
Есть Русского Духа святое богатство:
Везде и повсюду беречь,
Как высшее, вечное, вящее братство —
Священную Русскую Речь!

РВГЪ

Михаил ЮПП

Филадельфия, 1999 г.

*Источник: Православная жизнь. № 1 (696).
Январь 2008 г. Holy Trinity Monastery/ Jordanville.*